

Fylkesmannen i Oppland

GLASOPOR AS
Haslevangen 14
0579 OSLO

Deres referanse
Vår referanse 2018/9090-8 469 SGR
Saksbehandler Stein Egil Granli, tlf.
Avdeling Miljøvern avdelingen

Dato 05.12.2018

Gjennomføring av opprydding av glasopor langs Ottaelva og varsel om pålegg - Glasopor AS.

Fylkesmannen varslar at Glasopor AS vil bli pålagt å gjennomføre opprydding av glasopor ved forurensede lokaliteter i Skjåk, Lom og Vågå kommuner. Hjemmel for pålegg er forurensningsloven § 7.

Fylkesmannen vil iverksette umiddelbar gjennomføring av opprydding av forurensning i form av store mengder glasopor i Grov i Lom og på Risheimøyi i Skjåk. Gjennomføringen vil skje på bedriftens bekostning. Hjemmel for gjennomføring er forurensningsloven § 74 andre ledd.

Glasopor AS skal 21. desember 2018 oversende plan for gjennomføring av opprydding.

Vi viser til vår kommunikasjon med Glasopor AS i forbindelse med utslippet av nærmere 25.000 m³ glasopor fra bedriften under flommen i Skjåk 14. oktober 2018.

Det ble avholdt et felles avklaringsmøte mellom berørte kommuner og andre involverte parter i Skjåk 19.10.2018. Under dette møtet var Fylkesmannen tydelig på at ansvaret for utslippet, gjennomføring av opprydding av glasopor og kostnader i forbindelse med opprydding i utgangspunktet ligger hos bedriften. Videre har Glasopor AS deltatt på møter i den felles prosjektgruppa for kommunene Skjåk, Lom, Vågå og Fylkesmannen, der intensjonen er å kartlegge omfang og spredning av glasopor og samordne innsatsen for å rydde opp etter glasopor-utslippet.

Fylkesmannen har hele tiden vært tydelig på at forurensningslovens prinsipp om at forurensere skal betale, skal legges til grunn i denne saken.

Saksopplysninger

Innledningsvis ble utslippet av glasopor tolket som forsøpling og ikke et forurensningsproblem. Bakgrunnen for dette var at det ikke forelå dokumentasjon eller andre konkrete opplysninger om at produktet glasopor ville medføre fare for forurensning i form av utlekking av tungmetaller eller andre miljøgifter. Denne vurderingen ble lagt til grunn for at Kystverket ikke tolket utslippet av glasopor som akutt forurensning. Med bakgrunn i de innledende vurderingene om at utslippet av glasopor kun

hadde ført til forsøpling, var den generelle oppfatningen at det var de berørte kommunene som måtte stille krav om eventuell opprydding, hjemmel i forurensningsloven §§ 28 og 37.

Fylkesmannen gjennomførte tilsyn 31.10.2018 hos Glasopor AS, som en oppfølging av hendelsen med utslipp av glasopor. Glasopor AS har tillatelse for produksjon av skumglass som er gitt av Fylkesmannen i Oppland 9.11.2010. På tidspunktet for dette tilsynet var fortsatt vurderingen at utslippet hadde medført et forsøplingsproblem. Hovedtema for tilsynet var dermed å følge opp bedriften og tillatelsen med hensyn på å få kartlagt hendelsesforløpet, foreta gjennomgang av bedriftens miljørisikovurderinger for ytre miljø og bedriftens varslingsrutiner mm. Fylkesmannen understreket likevel under tilsynet, at ansvaret for oppryddingsansvaret etter utslippet ligger hos bedriften.

Kartlegging av glasopor og vurdering av mulige miljøeffekter

Etter at vannstanden i Ottaelva gikk tilbake er det gjennomført flere kartleggingsbefaringer langs vassdraget. Innledningsvis foretok bedriften selv en grovkartlegging fra Bismo i Skjåk til Sandvikje i Vågå og Garmo i Lom. Dette har blitt fulgt opp med nye befaringer fra kommunene, leder for prosjektgruppa, SNO og Fylkesmannen, noe som har vært svært viktig for å få et best mulig helhetsbilde av situasjonen og ikke minst få oversikt over de mange sårbare naturområdene som er berørt av utslippet. Befaringene har avdekt ansamlinger av store mengder glasopor på mange steder langs vassdraget, både som heldekkende flater over store arealer og mindre avgrensa områder, men likevel med store ansamlinger og hauger med glasopor, ofte infiltrert i store mengder kvist og trevirke.

Særlig berørte områder er Risheimøyi naturreservat og området Grov i Lom, flere regionalt viktige naturtyper og andre sårbare naturområder fra Marlo bru i Skjåk til Sandvikje i Vågå. Mengdene med glasopor i disse sårbare områdene er mange steder av et omfang som er heldekkende på bakken over større arealer og som vi mener vil være til ulempe og til mulig skade for dyre- og fugleliv. Særlig ande- og vadefugl som hekker på bakken vil trolig bli skadelidende. Heldekte arealer med glasopor vil også være til ulempe og evt til skade for vegetasjonen. Vi ser det som svært sannsynlig at glasopor over tid vil kunne bli ytterligere infiltrert i vegetasjonen og bli svært vanskelig å rydde opp.

Fylkesmannen mener at det vil oppstå stor fare for ny spredning av glasopor ved neste års vårflom dersom opprydding ikke iverksettes raskt. Det er et veldig kort tidsvindu for gjennomføring av opprydding, som kanskje strekker seg til juni 2019. Vi mener med dette at manglende opprydding med stor sannsynlighet vil føre til ny «kontaminering» av allerede opprydda områder, fare for spredning til nye områder som ikke er forsøpla per i dag og eventuelt ytterligere forsøpling av allerede berørte områder.

Vurdering av forurensning jf. forurensningsloven § 6

Med bakgrunn i de funn som er avdekt under befaringsene langs vassdraget har Fylkesmannen sett behov for å foreta en nærmere vurdering av hva som kan forstås som forurensning, med henvisning til forurensningslovens § 6. Paragraf 6 første ledd angir følgende:

Med forurensning forstås i denne lov:

- 1) tilførsel av fast stoff, væske eller gass til luft, vann eller i grunnen,*
 - 2) støy og rystelser,*
 - 3) lys og annen stråling i den utstrekning forurensningsmyndigheten bestemmer,*
 - 4) påvirkning av temperaturen*
- som er eller kan være til skade eller ulempe for miljøet.*

Befaringer har avdekt at glasopor ligger i heldekkende lag og i store hauger på mange lokaliteter. Man kan ikke undervurdere alvorligheten ved omfanget av mengdene glasopor som ligger i naturen langs vassdraget, og det faktum at det fortsatt kan være så mye som 15.000 m³ glasopor på avveie. Med bakgrunn i de funn som er gjort under befaringsene i den sårbare vassdragsnaturen langs

Ottavassdraget, og vurderingene som anført tidligere i dette brevet, mener vi det er sannsynlig utover enhver rimelig tvil at de største forekomstene av glasopor vil medføre ulemper og eventuelt også kan være til skade for fugle- og dyreliv og for vegetasjonen. Det må tas høyde for at også andre ukjente negative miljøeffekter kan oppstå på de mest berørte lokalitetene.

Samtidig er vi ikke kjent med studier for å se på eventuelle langtidseffekter av glasopor liggende i naturen (på land og vannmiljø), noe som må tale for at man må legge føre var-prinsippet til grunn og gjennomføre tiltak som kan forebygge eller redusere eventuelle miljøskadelige langtidseffekter.

Med utgangspunkt i miljøfaglige vurderinger rundt disse forholdene mener vi at de største forekomstene av glasopor langs Ottavassdraget må tolkes som forurensning i henhold til forurensningsloven § 6.

Fylkesmannens vurdering og konklusjon

Fylkesmannen konstaterer at store mengder glasopor har havnet i naturen langs Ottaelva, på strekningen Bismo i Skjåk til Eidefossen i Vågå. Det har i tillegg passert en ukjent mengde glasopor forbi Eidefossen. Kartleggingsarbeid langs Ottaelva etter flommen har synliggjort det store omfanget av utslippet, og har gjort det nødvendig for Fylkesmannen å foreta en ny vurdering mht om glasopor-utslippet også har medført forurensning eller fare for forurensning og ikke kun er å anse som et forsøplingsproblem. Ut fra en samlet miljømessig vurdering legger Fylkesmannen til grunn at omfanget av utslippet og påvirkningen på flere sårbare lokaliteter representerer fare for forurensning eller at det faktisk har inntrådt forurensning jf Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 6.

Fylkesmannen tar til etterretning at Glasopor AS ikke på eget initiativ har iverksatt opprydding av glasopor eller gjort forsøk på å innhente nødvendig utstyr eller mannskaper for å rydde glasopor. Vi oppfatter at Glasopor AS så langt ikke har anerkjent at de har hovedansvaret for gjennomføring av oppryddingen, og at bedriften har ment at ansvaret for oppryddingen ligger hos storsamfunnet og hos det offentlige.

Fylkesmannen innkalte Glasopor AS til et møte i Vågå den 9. november 2018, der vi informerte om at det var foretatt nye vurderinger i saken, og hvor Fylkesmannen hadde konkludert med at det kunne foreligge fare for forurensning i forbindelse med utslippet og at bedriften måtte være forberedt på at Fylkesmannen eventuelt var innstilt på å iverksette opprydding på bedriftens bekostning.

Glasopor AS har presentert et sikkerhetsdatablad for produktet og SINTEF-rapport fra 2017 som omhandler utlekkingssegenskaper for produktet. Fylkesmannen har i tillegg pålagt Glasopor AS å framskaffe en utredning som belyser langtidseffekter både på land og i vannmiljø, men inntil videre er eventuelle langtidseffekter av glasopor i naturen ikke kjent. Det er derfor nødvendig å ta i bruk føre var-prinsippet og sørge for at oppryddingen skjer så raskt som mulig på de mest utsatte lokalitetene.

Vi ser samtidig en betydelig fare for at det blir nødvendig å sette inn ny innsats med lenser for å samle opp glasopor dersom det ikke blir iverksatt en massiv oppryddingsinnsats på land fram mot mai/juni 2019. Bruk av lenser for opptak av glasopor på Vågåvatnet i oktober/november ble svært kostbart. Lokalt IUA har fakturert Skjåk kommune med ca. kr 1,7 millioner for innsats som strakte seg over ca. tre uker.

Informasjon om umiddelbar gjennomføring ved Fylkesmannen i Oppland

Fylkesmannen i Oppland besitter ikke egne midler for gjennomføring av opprydding i ulike forurensningssaker. Fylkesmannen har derfor forespurt Miljødirektoratet om en økonomisk ramme for gjennomføring av opprydding på to nærmere angitte lokaliteter der det etter vår vurdering er fare for forurensning eller der det eventuelt har inntrådt forurensning i henhold til forurensningsloven § 6. Dette gjelder Grov i Lom og Risheimøyi i Skjåk.

Fylkesmannen informerer med dette om at vi vil sørge for iverksetting av opprydding på disse lokalitetene på forurensers bekostning når midler til opprydding er på plass. Hjemmel for iverksettingen er Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 74. Dette er i tråd med informasjon som ble gitt til Glasopor AS under møtet i Vågå den 9. november.

Varsel om pålegg om opprydding

Fylkesmannen i Oppland varsler jf forvaltningsloven § 16 at vi vil pålegge Glasopor AS å iverksette og gjennomføre opprydding av glasopor på nærmere angitte lokaliteter langs Ottavassdraget i Skjåk, Lom og Vågå kommuner der det er vurdert at det er fare for forurensning ell. Lokalitetene framgår av vedlagte kart og befinner seg i områder definert som regionalt viktige og sårbare naturtyper. Hjemmel for vedtaket er Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 7.

Glasopor AS skal utarbeide en plan for gjennomføring av oppryddingen og det er forventet at samtlige lokaliteter skal være forsvarlig ryddet for glasopor innen 1. juni 2019.

Vi opplyser om at Fylkesmannen med hjemmel i forurensningslovens paragraf 74, vil ta sikte på å iverksette opprydding på bedriftens bekostning også på disse lokalitetene dersom Glasopor AS ikke imøtekommer kravet om opprydding. Vi tar samtidig tas høyde for at også noen flere lokaliteter kan bli definert som forurenset.

Frist for tilbakemelding med plan for gjennomføring av opprydding er 21. desember 2018.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker etter at dette brevet er mottatt. Klagen bør begrunnes nærmere og skal sendes til Fylkesmannen i Oppland.

Varsel om bruk av tvangsmulkt

Fylkesmannen varsler om at vi vil vurdere å treffe vedtak om tvangsmulkt etter forurensningsloven § 73 dersom fristen i dette brevet ikke overholdes.

Med hilsen

Vebjørn Knarrum e.f.
avdelingsdirektør

Stein Egil Granli
seniorrådgiver

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift.

Kopi til:

Skjåk kommune	Moavegen 30	2690	Skjåk
Lom kommune	Midtgard	2686	LOM
Vågå kommune	Edvard Storms veg 2	2680	Vågå
Miljødirektoratet	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM